

פרשת משפטים

נושא השבוע: אמת ושקר

נושא השבוע

במקור, הציווי "מדבר שקר תרחק" מופנה אל הדיינים, השופטים. אולם בחרנו לעסוק בנושא "אמירת אמת" כערך שצריך להנחות את התנהגותו של כל אדם.

הציווי "מדבר שקר תרחק" הוא אחת משלוש אזהרות לדיין. הראשונה – לא להטות משפט אביון, לא לטובה ולא לרעה. השלישית – לא לקחת שוחד, והשניה – "מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרוג". ורשב"ם מפרש: "אם נראה בעיניך דין מרומה ועדים רמאים ואין אתה יכול להכחישן התרחק מאותו מהדין ואל תדין בו בכלל". והמשך הפסוק (עפ"י אבן עזרא) אם קבע הדיין שהוא נקי ולאחר מכן נתברר בראיות חדשות שהוא רשע אל תהרוג אותו, ואלוהים כבר ינקום בו. ואולי המילים "כי לא אצדיק רשע" הן הנמקה לאזהרה: כשם שאלוהים לא מצדיק רשע כך לדיין, שהוא נציג האלוהים, אסור להצדיק רשע.

מה פרשה

• **"ספר הברית"** - שורה של דינים שעל פי המסופר ניתנו גם הם על הר סיני, ומכונים במחקר המקרא "ספר הברית". קובץ חוקים זה כולל חוקי שחרור עבדים, דיני נפשות ונזקי גוף - דין מידה כנגד מידה, דיני גניבה ונזקי רכוש - דין השור והבור דיני נזקים הנגרמים על ידי בהמות או אש, דיני השומרים, דין המפתה בתולה, חוקים שונים נגד מנהגי עובדי אלילים, דיני צדק בין אדם לחברו, ולבסוף מצוות על המועדים המקודשים וכן דיני השנה השביעית והיום השביעי.

• **טקס הדם** - על ידי העלאת הקורבנות וזריקת דמם נכרתה ברית בין העם ובין ה'.

• **הלוחות השניים** - משה מקבל את לוחות הברית השניים.

נושאים לשיחה

בעקבות מכתבה של צפנת מעניין להזמין את התלמידים להגדיר מה הוא הגבול בין שקר "מותר" (האם בכלל יש כזה?) ובין שקר "אסור". סביר להניח כי בסופו של דבר יתמקד הדיון בערכים שונים ובשאלה **האם הם חשובים יותר מערכה של האמת** (מעניין להיזכר בהקשר זה במדרש על אהרון שהיה משנה מן האמת - למען השלום).

בעקבות המדרש ניתן לשאול את התלמידים האם הם מסכימים עם ההנחה שמניח המדרש - כי אדם שמשקר באופן קבוע, בסוף גם כשהוא רוצה לומר אמת, לא מאמינים לו. אפשר להזמין את התלמידים לספר על מקרים או מפגשים שחוו, המוכיחים או מפריכים הנחה זו.

מ ד ר ש

המדרש מזכיר את הסיפור המפורסם על הרועה שצעק "הצילו", "הצילו"! וכשנזעקו אנשים להצילו גילו שצעק בלי סיבה, וכשפעם באמת נטרפה כבשה מהעדר צעק הרועה ואף אחד לא בא. מדרש זה מציג תפישה כי אחת מתוצאותיה של אמירת שקר באופן קבוע היא **פגיעה באמינותו** של אותו אדם. המדרש מגדיר תוצאה זו כעונש – שכן מעתה לא יאמינו לו אף כשידבר אמת.

נראה כי **עונש** זה חזק יותר מכל איום או עונש חיצוני, שכן גם אדם שאין לו בעיה לשקר באופן קבוע, היה רוצה שלפעמים - כאשר יהיה לו צורך בכך, יוכל **לבחור** לומר את אמת. אולם לפי מדרש זה יכולת בחירה זו נמנעת ממנו, כיוון שהאנשים כבר רגילים לכך שאינו דובר אמת הם אינם סומכים עליו, ולכן **כל** אמירה שלו מתקבלת בחוסר אמון.

פעילות נוספת

ניתן לערוך הפעלה המבוססת על יצירת "מחרוזות" של בעלי חיים מדברים, יצירת המחרוזת מתנהלת באופן הבא: מחליטים למשל **שהנחש** תמיד **משקר** וה**סנאי** אומר תמיד את **האמת**. ואז ניתן ליצור את המחרוזת הבאה: נחש קטן סיפר לנחש גדול על מקומו של אוצר, וזה סיפר לסנאי חום, הסנאי החום סיפר לנחש משקפים והנחש סיפר לסנאי לבן, מה יודע הסנאי הלבן: את מקומו האמיתי של האוצר או לא? – במחרוזת הזו קיבל הסנאי הלבן את השקר. וזאת מתוך הנחה כי הנחש הגדול קיבל מהנחש הקטן שקר, כיוון שהוא משקר הוא מסר לסנאי החום – את האמת, הסנאי החום מסר לנחש משקפיים אמת, ונחש המשקפיים סיפר לסנאי הלבן שקר. המנחה יכול להכין לתלמידים מספר "מחרוזות" מסוג זה כתחרות בין יחידים או בין קבוצות, לחילופין ניתן להזמין את התלמידים ליצור "מחרוזות" כאלה בעצמם – כך שכל ילד יקבל חידה שכתב ילד אחר, או קבוצה הכותבת לקבוצה השנייה. ניתן גם להכין "מחרוזות" בשילוב ציורים.